

Paratiisin lintu nappasi Fotofinlandian

► Valokuvaaja Harri Kallio loi sukupuuttoon kuolleelle dodolle nahkan ja höyhenet ja matkusti sen kanssa Mauritiukselle

Milla Autio
HELSINGIN SANOMAT

► Mitä nämä otukset ovat? Harri Kallion valokuviissa katsoo paratiisin maisemasta hämmästyneenä lintu.

Kallio, 35, sai torstaina kuvistaan 17 000 euron suuruisen Fotofinlandia-palkinnon.

Se miten 1600-luvun lopulla sukupuuttoon kuollut, Mauritiuksella elänyt dodo päätyi parvina Harri Kallion valokuviiin ei ollut yksinkertainen juttu.

Ensimmäisen kerran hän tapasi ison, pyöreän linnun Liisa Ihmemaassa -kirjassa, johon kuvittaja John Tenniel piirsi sen 1865. Elävää mallia ei silloinkaan enää voinut olla.

Muutama vuosi sitten valokuvaaja alkoi miettiä, mitä muuta dodosta on jäljellä kuin myyttinen hahmo. "Millaisia jälkiä hahmo jättää, kun se katoaa maan päältä?"

"Kuka sen on nähnyt oikeasti?" Ja millainen paikka on Mauritiuksella, saari keskellä Intian valtameriä 800 kilometriä Madagaskarista itään?

Pienet palat luuta ja nahkaa Harri Kallio löysi Oxfordista, jossa hän opiskeli vaihto-oppi- laana taideteollisesta korkeakoulusta 2000.

"Ilmeisesti lintu oli ollut täytettyä museossa, mutta sitten se oli mädäntynyt ja ajateltu heittää pois." Oxfordin luonnontieteelliseen museoon pelastui dodosta kuitenkin pää, jonka Kallio ällistyksensä sai siirtää hetkeksi ilmatiiviisti vitriinistä ja kuvata.

Nyt hän piti satulentoa kädessä: "Kuivaa nahkaa ja luuta, kevyttä ja haurasta."

Viimeisimmät löydöt tehtiin Mauritiuksella viime vuoden lopulla. Kaikki museoissa ole-

vat dodon luirangot on koottu paloista.

Yksi Kallionkin lähteistä oli 1600-luvulla Mauritiukselle tulleiden nälkäisten merimiesten muistiinpanot. Niissä kerrotaan, miten pahalta dodon liha maistuu ja että se on sitkeää. Mutta siivetön lintu oli helppo kalauttaa.

"Ne eivät osanneet pelätä ihmisiä. Käveltiin vain lähelle ja lyötiin kepillä päähän."

Harri Kalliolle alkoi syntyä kuva dodosta. "Se oli oikea lintu ja käsittämättömän näköinen, hassu otus. Metrin kor- kuinen, liian isoksi kasvanut kyyhkynen. Syö ehkä puusta pudonneita hedelmiä."

"Pää on nyrkin kokoinen." Nokkineen pävineen 21,5 senttiä. "On tullut mittailtua, teokset perustuu museodataan."

Ja ei kun rakentamaan teoksia. Valokuvaaja alkoi herättää lintua henkiin asunossaan Helsingissä 2001. Niitä syntyi kaksi.

Naaras on ruskeampi ja uros siniharmaa, peitto pikemmin- kin untuvaa kuin höyhenä.

"Helsingin luonnontieteelli- sessä museossa oli ylitarjontaa joutsenista, joita törmää voi- malinjoihin." Sieltä sai höyhe- net jotka värjättiin.

Alumiiniranka, liikkuvissa osissa silikonikumiä, nahka lateksista...

Sitten linnut reppuun ja mu- kaan liimaa ja varaosia. Harri Kallio teki Mauritiukselle kol- me kuvausmatkaa 2001-2004.

"Se oli hyvin, hyvin kiehto- vaa. Halusin työskennellä täs- mälleen samoissa paikoissa, joissa dodoja oli ollut olemassa. Oli hermostuttava hetki ottaa ne ulos kassista kaiken työn jälkeen. Näyttäisivätkö ne väär- rältä?"

Kallion dodojen väritys pe- rustuu muun muassa hollanti- laisen Roelandt Saveryn 1600-luvun maalauksiin, mut- ta täällä oli vastassa punainen maa ja päiväntasaajan alueen rujo valo, jyrkkä ja suora.

Kallio kulki paikallisen kreol- lin, Mr Jaffarin kyydissä sa- ren etelärantoja polkupyörä mukanaan ja etsi sopivia paik- koja.

"Metsää on enää yksi pro- sentti saaresta. 70 prosenttia on sokeriruokoviljelmää." Kuvaaja etsi häivähdyksiä maisemasta, jota olisi voinut olla ennen kuin eurooppalaiset tulivat koskemattomalle saarelle. Ja karttoi turistirantoja.

"Saarella ei ole enää suullista perinnettä dodosta." Mutta 1968 itsenäistyneen Mauritiuk- sen setelin vesileimassa on sen pää.

Kamera oli jalustalla ja Kallio siirteli kahta lintuaan niin että niitä tuli joihinkin kuviin par- vittain. Itse hän häivähtää muutamassa kuvassa.

"Ne ovat kuviteltuja kohtaa- misia paratiisissa ennen ihmis- ten tuloa."

Ja laivojen mukana tulivat rotta, kissa, koira, sika ja apina

Harri Kallio pakkasi dodot isoon reppuun ja lähti Mauritiukselle. "Tuuli kaatoi ne satoja kertoja."

Harri Kallio: Lion Mountain #5, Mauritius, 2004.

ja metsä alkoi kaatua.

Missäs kaksi dodoa ovat nyt? Aprillipäivään asti ne ovat esillä Harri Kallion näyttelyssä valokuvaajan nykyisessä koti- kaupungissa New Yorkissa.

► Fotofinlandia-kilvan finalistien valokuvia Sanomatalon Media- torilla (Töölönlahdenkatu 2) 24. helmikuuta saakka, ma-pe klo 7-22, la-su 9-22.

► The Dodo and Mauritius Island: Imaginary Encounters. Näyttely 1. huhtikuuta saakka Bonni Benrubi Galleryssa New Yorkissa (41 E 57th St.). Linnun ja valokuvaajan tarina myös Harri Kallion kirjassa The Dodo and Mauritius Island (Dewi Lewis Publishing). Se sai European Publishers Award -palkinnon 2004.

Valokuva ei ole entisensä

► Valokuva ei ole entisensä. En ole ensimmäinen, joka näin sanoo eikä tämä ole ensimmäinen kerta kun näin sanon. Valokuvataide on noussut kohis- ten nykytaiteen kärkeen ja val- loittanut museot ja galleriat. Sitä ei enää nähdä erillisenä, tekniikkakeskeisenä alueena muualla kuin harrastelehtien sivuilla.

Fotofinlandia-palkinnon his- toria on lähes tarkalleen yhtä pitkä kuin suomalaisen valo- kuvataiteen viimeaikainen men- nestystarina.

Valokuvan kenttä on uudis- tunut myös sisältä päin ja muuttunut moniarvoisem- maksi. Todellisuutta tallenta-

VALOKUVA

Fotofinlandia 2006 24. 2. saakka Sanomatalon Media- torilla. Ma-pe 7-22, la-su 9-22.

van valokuvan rinnalla kukois- tavat erilaiset fiktiiviset ja la- vastetut kuvat, joista Aino Kanniston "still-kuvat" ovat hyviä esimerkkejä. Jouko Leh- tolan näyttävät romauutot ovat saaneet vierelleen Renja Leinin kännykällä nappaamat henkilökuvat.

Jokainen näistä kuvista haas- taa sekä tapamme hahmottaa maailmaa että suhteemme sen

välittämään informaatioon.

Valokuvaan sisältyy nykyi- sin myös kiinnostava paradok- si. Samalla kun olemme kadot- tamassa uskomme valokuvan totuuteen, antaudumme mie- lellämme kuvien vietteläviksi, tietoisina niiden olemuksesta.

Haluun tulla huijatuksi pe- rustuvat myös tämänkertaisen voittajan Harri Kallion taita- vasti rakennetut ja merkityksiä kerrostavat valokuvat dodo- linnuista.

Omituinen lintulaji löydet- tiin Mauritiuksen saarelta 1500-luvun lopussa, mutta kuoli sukupuuttoon ihmisen toimien seurauksena vain muutama vuosikymmen myö-

hemmin. Nykyisin suuren luonnonsuojelullisen symboli- arvon omaava eläin tunnetaan itse asiassa vain maalauksista ja piirustuksista, ehkä myös Le- wis Carrollin kirjasta Liisa ih- memaassa.

Tarkoittaako tämä, että do- kumentit, "todelliset" kuvat todellisuudesta ovat aikansa eläineitä? Eivät minusta, sillä valokuva on taidetta monella eri tavalla. Ritva Kovalaisen mustavalkoinen kuvasarja Kes- ki-Turkin karulta maaseudulta on tästä uljas esimerkki. Se py- säyttää minut, mutta ei perin- teisen kuvakielenä vaan syvän inhimillisyytensä vuoksi.

Timo Valjakka